

Stadsnätet

ETT MAGASIN FRÅN SVENSKA STADSNÄTSFÖRENINGEN

#2 – JUNI 2023

Stadsnäten viktiga
i kommunernas
hållbarhetsomställning

Stadsnäten
bygger mot-
ståndskraft och
uthållighet

Så ska
stadsnäten öka
beredskapen

Vad är ett stadsnät?	3
Ledare: Vi bygger motståndskraft och uthållighet	4
De nyinrättade civilområdena ska stärka Sveriges motståndskraft	5
Så ska stadsnäten öka sin beredskap	6
Kommunerna kan nyttja de egna bolagen bättre i sin hållbarhetsomställning	8
Stadsnäten först ut med viktiga beredskapsåtgärder	9
Stadsnäten erbjuder viktiga verktyg i kommunernas hållbarhetsarbete	10
I Västerås är stadsnätet en viktig aktör i det kommunala beredskapsarbetet	12
Sveriges stadsnät är i gång med att stärka sin beredskapsförmåga	13
Säkra och trygga nät allt viktigare fråga för näringslivet	14

Stadsnätet

Magasinet Stadsnätet ges ut av Svenska Stadsnätsföreningen, 1 275 exemplar
Adress Svenska Stadsnätsföreningen
 Drottninggatan 94, 111 36 Stockholm
Ansvarig utgivare Mikael Ek
Redaktionschef Lotta Karlsson
Redaktionsråd Mikael Ek, Per Fröling, Camilla Jönsson, Lotta Karlsson, Johanna Stavegren, Louise Thorselius

Omslag Foto: Adobe Stock
Produktion Svenska Stadsnätsföreningen
Tryck Stibo Complete, stibocomplete.com

Rätt adress Stämmer inte din adress? Har du synpunkter på innehållet? Ring eller skriv till Stadsnätsföreningens kansli, 08-214 930, kansli@stadsnatsforeningen.se

in Svenska Stadsnätsföreningen
tw @fibersverige
f Svenska Stadsnätsföreningen, SSNf
 stadsnatsforeningen.se

Vi arbetar med Public Affairs på Svenska Stadsnätsföreningen

MIKAEL EK
Vd

08-21 49 33
mikael.ek@stadsnatsforeningen.se

LOUISE THORSELIUS
Vice vd

08-23 20 08
louise.thorselius@stadsnatsforeningen.se

PER FRÖLING
Ansvarig regional samverkan

08-21 47 70
per.froling@stadsnatsforeningen.se

Ett stadsnät är en lokal och/eller regionalt etablerad aktör som äger och tillhandahåller en robust och operatörsneutral digital infrastruktur. Samtliga stadsnät äger fiberinfrastruktur och allt fler erbjuder också trådlösa IoT-nät. Stadsnätens roll är att tillhandahålla den infrastruktur som det digitala samhället kräver för att kunna erbjuda robusta, tillförlitliga och säkra tjänster. Stadsnäten är en viktig orsak till att Sverige har en väl utbyggd och modern bredbandsinfrastruktur och har fortsatt en mycket viktig roll för den resterande bredbandsutbyggnaden, inte minst i glesbygden samt för att säkerställa öppna nät med fungerande konkurrens.

DE FÖRSTA KOMMUNALA stadsnäten bildades på 1990-talet med syftet att utmana det dåvarande statliga telemonopolet. Kommunerna var trötta på höga priser och bristande intresse för att bygga ny fiberinfrastruktur. Nu står det klart att de svenska stadsnäten med sina öppna nät är en stor framgång. Utan dem hade Sverige haft både sämre konkurrens med högre bredbandspriser och färre anslutningar.

STADSNÄTEN HAR OCKSÅ grundat konceptet "öppna nät" som innebär att nätet är tillgängligt på likvärdiga villkor för alla som vill hyra fiber eller erbjuda tjänster via en

tjänsteportal. Det möjliggör för mindre aktörer, som av olika skäl inte äger en egen bredbandsinfrastruktur, att erbjuda tjänster till konsumenterna. De öppna näten har pressat priserna och konsumenterna har fått fler tjänster att välja mellan. I dag har de allra flesta bredbandsaktörer anammat konceptet.

I SLUTET AV 1990-talet var kommunerna nästan ensamma om att förespråka fiber för bredbandsutbyggnaden. I dag har tekniken tagits emot av hela marknaden och anses vara det självklara valet. Dagens stadsnät bygger inte enbart ut fiber utan erbjuder också alternativa tekniker som radiolänk eller olika former av IoT-lösningar. ■

Svenska Stadsnätsföreningen är en bransch- och intresseorganisation som representerar stadsnät i närmare 200 kommuner och 125 leverantörer av tjänster och utrustning inom bredbandsområdet. Föreningen företräder därmed en absolut majoritet av de aktörer som aktivt investerar i ny modern infrastruktur för bredband i Sverige. Svenska Stadsnätsföreningens vision är att det digitaliserade samhället har en fullt utbyggd fiberbaserad infrastruktur som tillgodoser det digitala behovet under dygnets alla timmar. Framtidens samhälle ska också ha förmågan och de verktyg som krävs för att använda digitala tjänster oavsett om det är inom ramen för privatlivet, i arbetet eller inom välfärden. Läs mer om Svenska Stadsnätsföreningen på föreningens webbplats, stadsnatsforeningen.se.

Stadsnäten i korthet:

170

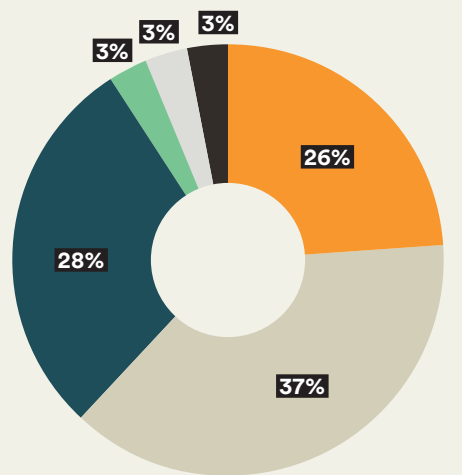
Det finns cirka 170 stadsnät i Sverige, varav cirka 90 procent är kommunala.

200

De öppna stadsnäten är verksamma i närmare 200 av landets kommuner och sammantaget äger de cirka 50 procent av all bredbandsinfrastruktur.

De kommunala stadsnäten är i första hand nätägare och levererar olika grossisttjänster till branschens aktörer.

Så ägs stadsnäten:

Kommunalt förvaltning 26%
 Kommunalt energibolag 37%
 Kommunalt stadsnätsbolag 28%
 Privat aktiebolag 3%
 Ekonomisk förening 3%
 Annan form 3%

Vi bygger motståndskraft och uthållighet!

Vi befinner oss i en osäker omvärld. Kriget i Ukraina pågår fortfarande och det finns risk för att kriget både kommer bli långvarigt samt att fler länder dras in. Alla är förhoppningsvis införstådda med att det finns en hotbild också mot Sverige, både utifrån vårt geografiska läge och som varande en väl fungerande demokrati.

DET HAR NOG inte heller kunnat undgå någon att det har inletts en omfattande upprustning av vårt försvar, hos krigsmakten såväl som bland de aktörer som bildar det civila försvaret. Säkerhetspolisen och regeringen lyfter fram energisektorn, vattenförsörjningen och digital infrastruktur som särskilt skyddsvärda då dessa är basen för ett fungerande samhälle.

FRÅN STADSNÄTSFÖRENINGEN SIDA så har vi under ett flertal år arbetat med att hjälpa våra medlemmar bygga upp kunskap och kompetens i robusthets- och säkerhetsfrågor. Vi var tidigt ute med att skapa en funktion tillsammans med stadsnäten och Post- och telestyrelsen, PTS, för samordning som ska träda in vid extraordinära tillfällen. Det går under namnet Stadsnätens infrastruktursamverkansgrupp, SISG.

FÖR ATT MÖTA Sveriges behov av en ökad beredskap så har Stadsnätets förening i

december 2022 erhållit ett uppdrag från PTS att ansvara för uppbygganden av det civila försvaret hos Sveriges stadsnät med flera. I det inledande arbetet har vi tagit fram detaljspecifikationer för beredskapsmaterial som bör finnas runt om i landet, upphandlat ramavtal med lämpliga leverantörer samt skapat kompetensutvecklingsprogram för att kunna möta den nya vardagen. Vi har även försett stadsnäten med den första omgången av beredskapsmaterial och mer kommer fördelas ut de kommande åren.

VI HÅLLER OCKSÅ på att bygga upp koordinerande funktioner för den regionala nivån, med bemanning från stadsnäten, som möter de sex civilområdena för beredskap. Med alla de här åtgärderna så ligger stadsnäten långt fram i arbetet med att bygga sektorns beredskapsförmåga.

OAVSETT OM DU arbetar på kommunal eller regional nivå – sök samverkan med stadsnätet i din kommun eller de stadsnät som finns i din region. Stadsnäten är en strategiskt viktig resurs i det fortsatta byggandet av såväl beredskapen som det digitala samhället i sin helhet. ■

MIKAEL EK
Vd, Svenska Stadsnätets förening

”Från Stadsnätets föreningens sida så har vi under ett flertal år arbetat med att hjälpa våra medlemmar bygga upp kunskap och kompetens i robusthets- och säkerhetsfrågor.”

De nyinrättade civilområdena ska stärka Sveriges motståndskraft

Den 1 oktober 2022 trädde en ny myndighetsreform för civilt försvar och krisberedskap i kraft. Reformen tar bland annat höjd för en högre regional nivå där landets 21 länsstyrelser delas in i sex civilområden. Stadsnätets förening har pratat med landshövdingen i Östergötland om vad den nya myndighetsreformen innebär i praktiken och hur den påverkar länsstyrelsernas uppdrag inom krisberedskapsarbetet.

Den nya myndighetsreformen för civilt försvar och krisberedskap syftar till att stärka landets motståndskraft under fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig. Inom varje civilområde ingår mellan två och sju länsstyrelser och respektive område har en ansvarig länsstyrelse där landshövdingen är utsedd till civilområdeschef.

INOM DET SYDÖSTRA civilområdet är länsstyrelsen i Östergötland utsedd till ansvarig länsstyrelse. Carl Fredrik Graf är landshövding i Östergötland sedan den 1 september 2018 och som civilområdeschef ansvarar han bland annat för det kansli som inrättades i samband med att den nya reformen trädde i kraft.

SOM CIVILOMRÅDESANSVARIG LÄNSSTYRELSE ansvarar de bland annat för att samordna och inrikta övriga länsstyrelser inom civilområdet samt samarbeta med Försvarsmakten för att totalförsvaret inom civilområdet ska uppnå en enhetlig inriktning, enligt Carl Fredrik Graf. Därtill ska de underlätta kontakten mellan de nationella myndigheterna och den regionala och lokala nivån.

– Länsstyrelserna kommer i princip ha samma uppdrag som tidigare. Skillnaden

Carl Fredrik Graf, Östergötlands landshövding.

nu är att vi tillför en resurs i totalförvarsplaneringen i form utav civilområdena och det är framför allt för att kunna samordna och inrikta verksamheterna så att de blir någorlunda likvärdiga, säger Carl Fredrik Graf.

ÄVEN FAST CIVILOMRÅDESCHEFERNA har samordningsmöten för att säkerställa att arbetet går till på ett likartat sätt så menar Carl Fredrik Graf att det är viktigt att ta hänsyn till de specifika regionala behoven som finns. Han pekar på att det viktigaste är att arbetet leder till att totalförvarsplaneringen och totalförvarsansträngningarna tar sig framåt och leder till ökad förmåga.

– Men genom att vi har en samverkan så kan vi ju skapa förutsättningar att fokusera på likartade områden. Exempel på ett sådant område är säkra elektroniska kommunikationer som ju är förutsättning för att man ska kunna leda i händelse av kris eller ännu värre krig, säger Carl Fredrik Graf.

ANGÄENDE ELEKTRONISKA kommunikationer anser Carl Fredrik Graf att de lokala

stadsnäten har en viktig funktion att fylla i krisberedskapsarbetet då en stor del av Sveriges befolkning och viktiga samhällsfunktioner nyttjar deras infrastruktur.

– I dag är så gott som alla samhällsfunktioner beroende av att man har tillgång till ett fungerande nät. Det är viktigt att även de har med perspektivet om samhällets sårbarhet i den digitala infrastrukturen.

ATT SOM LOKAL kommun eller region dra nytta av den kompetens som stadsnäten har i arbetsgrupper och i samband med övningar kan vara ett sådant konkret exempel.

– Om stadsnäten, som i huvudsak har kommit väldigt långt på de flesta håll i landet, kan bidra med robusta, redundanta och säkra nät med minsta möjliga sårbarheter så är det såklart ett väldigt viktigt bidrag till krisberedskapen eftersom många kunder använder sig utav stadsnätets infrastruktur, säger han. ■

LOTTA KARLSSON
Svenska Stadsnätets förening

Så ska stadsnäten öka sin beredskap

FOTO: ADOBE STOCK

I dagens uppkopplade samhälle krävs en digital infrastruktur som är robust, tillgänglig och som fungerar dygnet runt. Det säkerhetspolitiska läget har förändrat förutsättningarna för stora delar av det svenska samhället och den samhällsviktiga funktionen som Sveriges stadsnät utgör ställs på sin spets i kristider. Det betyder att det är branschens gemensamma ansvar att hålla de samhällsbärande näten i gång. Därför ska Stadsnätsföreningen på uppdrag av Post- och telestyrelsen, PTS, stödja, utveckla och öka beredskapsförmågan hos Sveriges stadsnät. Uppdraget har fått namnet Motståndskraft och uthållighet, MoU.

JOHANNA STAVEGREN | Svenska Stadsnätsföreningen

Alla samhällssektorer är i dag beroende av en fungerande digital infrastruktur för att kunna upprätthålla sina verksamheter, till exempel butiker vars kassasystem är beroende av en fungerande uppkoppling eller hemtjänst som kräver digitala trygghetslarm. Förståelsen för samhällets beroende av den digitala infrastrukturen har ökat och i början av 2023 pekade Säkerhetspolisen, SÄPO, ut svensk digital infrastruktur som tänkbart mål för sabotage.

KRISBEREDSKAP PÅ LOKAL nivå utgör grunden för att samhället ska klara av kriser och genom att rusta den digitala infrastrukturen skapas en tryggare och mer stabil tillvaro både på lokal och nationell nivå. Här blir stadsnätens lokala närvaro avgörande för att snabbt kunna avhjälpa fel och hantera kriser på lokal nivå. I stadsnätens verksamheter finns både de fysiska fibernäten och en unik kompetens i att upprätthålla den digitala infrastrukturen. Det gör stadsnäten till en viktig aktör i arbetet med att säkerställa att hela den svenska telekom-sektorn kan fungera även vid händelse av kris och ytterst krig.

STADSNÄTSFÖRENINGENS UPPDRAG Motståndskraft och uthållighet blir därmed viktig för att Sverige ska kunna fortsätta bedriva samhällsviktig verksamhet även om en kris eller krig skulle uppstå.

STADSNÄTSFÖRENINGEN HAR DELAT upp uppdraget i tre olika delar – beredskapsmateriel, kunskap och kompetens samt samverkan med andra. Dessa tre komponenter ska bidra till att öka stadsnätens gemensamma beredskap om krig, kris eller andra hot uppstår.

BEREDSKAPSMATERIEL

Det förändrade säkerhetspolitiska läget har lett till ett ökat behov av att få ut beredskapsmateriel till stadsnäten, som till exempel mobila reservverk, ersättningsmateriel och reparationsmateriel. Dessa materiel är en förutsättning för att stadsnäten fortsatt ska fungera om kris eller krig uppstår.

KUNSKAP OCH KOMPETENS

Kunskap och kompetens om hur näten ska upprätthållas vid oväntade händelser är en förutsättning för att säkerställa samhällets beredskap. Det är stadsnätens ansvar att upprätthålla den verksamhet som de bedriver, därför blir det avgörande att kunskapen finns tillgänglig, antingen hos stadsnäten själva eller hos underentreprenörer i verksamheten. Stadsnätsföreningen har därför, tillsammans med externa utbildningspartners, tagit fram kunskapshöjande utbildningar för stadsnätens medarbetare.

SAMVERKAN MED ANDRA

Stadsnäten ska enkelt kunna samverka med andra stadsnät, myndigheter samt bransch- och samhällsaktörer om en kris skulle uppstå. Redan nu sker samverkan inom ramen för Stadsnätens infrastruktursamverkansgrupp, SISG. SISG är en plattform för samverkan inom säkerhetsområdet som syftar till att förkorta avbrottstider för elektronisk kommunikation, skapa en grund för lägesrapportering samt informationsdelgivning. ■

För mer information om uppdraget, besök Stadsnätsföreningens webbplats, stadsnatsforeningen.se/mou

Kommunerna kan nyttja de egna bolagen bättre i sin hållbarhetsomställning

FOTO: SOBONA

Sveriges kommuner har en central roll i arbetet med att nå de globala målen. På många håll runt om i landet bedrivs ett aktivt arbete med att tydliggöra hur respektive kommun ska ta sig an utmaningen med att utveckla sin verksamhet i en mer hållbar riktning. Redan i dag har många kommunala bolag lång erfarenhet från området och här kan kommunerna bli bättre på att nyttja lärdomar och erfarenheter från den egna kommunkoncernen. Det menar Sobona, de kommunala företagens arbetsgivarorganisation.

inom de kommunala nyttigheterna på energi, vatten och avfallsområdet har hållbarhet stått i fokus under många år. Enligt Madeleine Gimåker, expert på strategisk utveckling på Sobona, finns en risk att den kommunala bredbandsinfrastrukturen inte förknippas med hållbarhet på samma sätt.

– Digital infrastruktur är en möjliggörare i den hållbara omställningen och för en kommun som äger sitt stadsnät kan ju det vara en av de viktigaste redskapen för att klara kommunens egna arbete, säger Madeleine Gimåker.

HON LYFTER OCKSÅ att kommunerna behöver bli bättre på att peka ut riktningen för de

egna bolagen för att få en större utväxling av hela kommunkoncernens hållbarhetsarbete. Det kan också handla om att skapa förutsättningar för de kommunala bolagen att kunna fortsätta utveckla sitt arbete inom hållbarhetsområdet.

– Det är otroligt viktigt att ägaren pekar ut den långsiktiga viljeriktningen. Det kan exempelvis handla om att få till skrivningar i ägardirektivet som tydliggör vad bolaget ska bidra med kopplat till hållbarhet och innovation, säger Madeleine Gimåker.

ÄVEN OM KOMMUNEN i sin ägarroll kan bli bättre på att dra nytta av de resurser som finns i de olika kommunala bolagen så menar Madeleine Gimåker avslutningsvis

att företrädare för exempelvis stadsnät också behöver bli bättre på att berätta för kommunen vilken nytta de tillför utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

– Det handlar om att göra det konkret och tydligt kring vad exempelvis en teknisk lösning kan skapa för nytta. Man behöver bli bättre på att sätta sig ner och prata om hur man gemensamt inom kommunkoncernen kan ta sig an det som är en av vår tids största frågor. ■

PER FRÖLING
Svenska Stadsnätsföreningen

Stadsnäten först ut med viktiga beredskapsåtgärder

Under förra året fick Post- och telestyrelsen, PTS, ett utökat anslag i syfte att öka telekomsektorns beredskapsförmåga, vilket resulterade i att Stadsnätsföreningen fick i uppdrag av myndigheten att etablera, stödja och utveckla en ökad beredskapsförmåga hos stadsnäten. Uppdraget har pågått sedan slutet av förra året och PTS menar att sektorn elektronisk kommunikation och post är en av de sektorer som ligger i framkant gällande beredskapsarbetet.

och med den nya strukturreformen för civilt försvar som trädde i kraft den 1 oktober 2022 utsågs PTS till sektorsansvarig beredskapsmyndighet för beredskapssektorn elektroniska kommunikationer och post. Uppdraget innebär bland annat att myndigheten ska leda arbetet med att samordna åtgärder inför och vid framtida krissituationer och höjd beredskap. Det innebär att PTS ska stödja de andra beredskapsmyndigheterna inom sektorn och vid behov lämna underlag till regeringen gällande prioritering och fördelning av resurser inom sektorn.

SAMTIDIGT MENAR OVE LANDBERG, chef för enheten för robusthet på PTS, att myndigheten redan i dag har en väletablerad samverkan med sektorns aktörer i syfte att säkerställa sektorns beredskapsförmåga.

– Enligt mina egna reflektioner och enligt den återkoppling vi fått från andra aktörer så ligger telekomsektorn absolut i framkant gällande beredskapsarbetet. Vi har ju jobbat ganska länge på ett systematiskt sätt med sektorns aktörer, framför allt de privata aktörerna. Och det är ju klart att det har vi till godo nu när vi går in och fördjupar planeringen för att öka sektorns beredskapsförmåga, säger han.

EN AV ANLEDNINGARNA till att telekomsektorn ligger i framkant, enligt Ove Landberg, beror på det etablerade samverkansforumet Nationella telesamverkansgruppen, NTSG. NTSG är ett frivilligt samverkansforum för nationella aktörer inom telekomsektorn och syftar till att stödja återställandet av den nationella infrastrukturen för elektroniska kommunikationer vid allvarliga störningar i samhället. Stadsnätsföreningen är medlem i NTSG och utgör länken till Stadsnätsinfrastruktursamverkansgrupp, SISG, som är ett liknande forum för stadsnäten och

som drivs av Stadsnätsföreningen.

– Dessa samverkanforum har möjliggjort att vi har kunnat jobba tillsammans med projekt där vi har satt upp gemensamma mål. Vi har lärt känna varandra, byggt förtroende, utbildat oss och övat. Allt det här tillsammans gör att vi faktiskt har kommit rätt så långt. Sen upplever jag också att det finns ett ansvarstagande och en stor vilja hos operatörerna att bidra, säger Ove Landberg.

I ARBETET MED att öka sektorns beredskapsförmåga ytterligare ska Stadsnätsföreningen, på uppdrag av PTS, etablera, stödja och utveckla en ökad beredskapsförmåga hos stadsnäten. Uppdraget, som påbörjades i slutet av 2022, innebär att stadsnäten blir först ut i Sverige med att erbjuda den typen av förstärkningsmateriel som nu krävs under ledning av Stadsnätsföreningen tillsammans med såväl stadsnät som nationella operatörer och därefter upphandlats.

Ove Landberg, chef för enheten för robusthet på PTS.

– Stadsnäten äger drygt 50 procent av fiberinfrastrukturen i Sverige och eftersom den är grundläggande för all elektronisk kommunikation så är det klart att stadsnäten är väldigt viktiga. Sedan är stadsnäten även viktiga ur det avseende att de är lokala verksamheter, vilket innebär att de är verksamma där händelserna inträffar. Och då är det ju naturligtvis lämpligt att dessa händelser ska kunna hanteras lokalt också, säger Ove Landberg.

ÄVEN FAST STADSNÄTEN är först ut så kommer även de nationella operatörerna att förses med motsvarande förstärkningsmateriel framöver. De kommer då kunna nyttja de ramavtal som tagits fram inom uppdraget. Anledningen till att just stadsnäten blev först ut att förses med förstärkningsmateriel var att PTS bedömde, efter diskussioner med Stadsnätsföreningen och dess styrelse, att Stadsnätsföreningen hade möjlighet, vilja och förmåga att kraftsamla under hösten för att snabbt komma i gång med arbetet och därmed bidra till en tydlig förbättring gällande reparationsförmåga.

Hur tycker du att Stadsnätsföreningens uppdrag har gått hittills?

– Utifrån det som har redovisats så tycker jag att uppdraget genomförts med beröm godkänt så här långt. Alla aktiviteter som genomförts på så kort tid är imponerande, resursutbyggnad, kravställning och upphandling av förstärkningsmateriel, framtagande av koncept och plattform för utbildningar och inte minst insatser för att informera och förankra arbetet med lokala stadsnät, säger Ove Landberg. ■

LOTTA KARLSSON
Svenska Stadsnätsföreningen

Stadsnäten erbjuder viktiga verktyg i kommunernas hållbarhetsarbete

Digitaliseringen är en viktig faktor i omställningen till ett hållbart samhälle. Inom offentlig sektor arbetar såväl regioner som kommuner mer aktivt och strukturerat för att bygga upp ett eget hållbarhetsarbete. På flera håll i landet är de lokala stadsnäten med i dialogen om hur det lokala samhället kan snabba på sin omställning med stöd av bland annat digital infrastruktur. Till följd av detta har Stadsnätsföreningen lanserat en rapport som bland annat syftar till att tydliggöra hur stadsnäten kan bidra till kommunens hållbarhetsarbete.

Till sin hjälp har Stadsnätsföreningen tagit stöd av Malin Thorsén, hållbarhetskonsult på Bright Planet. Hon hjälper företag, företrädesvis inom energibranschen eller producerande verksamheter, att utveckla och lägga upp en plan för det strategiska hållbarhetsarbetet och hur det praktiskt kan vävas in i verksamheten och affären.

OCH JUST DEN praktiska delen, att man som företag inkorporerar hållbarhetsarbetet i sitt dagliga arbete, menar Malin Thorsén är av stor vikt. När det kommer till stadsnäten, som äger mer än 50 procent av fiberinfrastrukturen i Sverige, menar hon att de har en viktig funktion att fylla i samhällets hållbarhetsomställning ur flera perspektiv.

– Digitalisering sägs vara en av de stora faktorerna som kommer att göra omställningen till ett hållbart samhälle möjligt. När det kommer till digitalisering så pratar vi mycket om effektivisering där trådlösa uppkopplingar ofta nämns som möjliggörare av detta, exempelvis sensorer som mäter och kontrollerar diverse flöden och därmed möjliggör ett proaktivt och effektivt arbete. Men inget av detta är ju möjligt om man inte har en fiberinfrastruktur i grunden. Så det är klart att digitaliseringen med dess effektivisering är beroende av stadsnäten, säger Malin Thorsén.

FÖRUTOM EFFEKTIVISERING PEKAR Malin Thorsén även på möjligheten att främja demokratiska aspekter i samhället. Bland annat att människor, oavsett var de är bosatta eller vilka förutsättningar de har, ska ha möjlighet att nyttja välfärdstjänster på lika villkor. Och där menar hon att stadsnäten har ytterligare en viktig funktion att fylla som en lokal och offentlig aktör.

”Nu när merparten av bredbandsutbyggnaden är klar behöver stadsnäten börja föra en dialog med sina ägare om vilken resurs de har i fibernäten och visa på de möjligheter som finns i att vidareutveckla sin verksamhet men också välfärden.”

ATT STADSNÄTEN INVOLVERAR sig och blir involverade av kommunen i projekt och arbeten är en avgörande faktor i samhällets och stadsnätens digitala utveckling, enligt Malin Thorsén. Det behövs kunskap i både tekniska förutsättningar och möjligheter för att lägga grunden för morgondagens digitala infrastruktur redan i dagens samhällsutveckling.

– Nu när merparten av bredbandsutbyggnaden är klar behöver stadsnäten börja föra en dialog med sina ägare om vilken resurs de har i fibernäten och visa på de möjligheter som finns i att vidareutveckla sin verksamhet men också välfärden. Ansvaret för att se till att det blir så vilar både på ägaren och stadsnätet, säger hon. ■

LOTTA KARLSSON
Svenska Stadsnätsföreningen

I Västerås är stadsnätet en viktig aktör i det kommunala beredskapsarbetet

Kommunerna utgör grunden för samhällets krisberedskap. Ju bättre de är på att hantera kriser, desto bättre blir hela samhället på att klara av kriser. I Västerås har kommunen, Västerås stad, under flera år arbetat aktivt med sin krisberedskap och involverat de samhällsviktiga aktörer som är verksamma i kommunen där bland annat stadsnätet Fibra är en viktig samverkanspartner.

LOTTA KARLSSON
Svenska Stadsnätsföreningen

FOTO: ANDREAS WEIBORN, VÄSTERÅS STAD

Enligt lagstiftning ska kommunerna bland annat göra risk- och sårbarhetsanalyser för att identifiera sårbarheter och utifrån dessa skapa åtgärdsprogram för hur de kan stärka krisberedskapen. Därtill ansvarar de för att samordna information vid kris så att aktörerna är samstämmiga inom kommunens geografiska område samt bedriva övnings- och utbildningsverksamhet.

ANGÄENDE KOMMUNERNAS krisberedskapsarbete handlar mycket om att skapa ett arbetssätt och en organisation som kan hantera alla typer av händelser som kan uppstå inom en kommun, menar Johan Ahlström, riskingenjör på Västerås stad. Då ska de snabbt kunna vidta åtgärder samt få i gång den etablerade samverkansformen och upprätta en gemensam stabsledning – allt under ledning av kommunen.

– Krishantering är en yrkeskonst i sig gällande att kunna ta rätt beslut. Därför är det viktigt att träna organisationen i att vi inte kommer kunna få alla svar i lagstiftningen utan vi kommer behöva improvisera och fatta tuffa beslut för att uppnå det mål vi vill i den insatsen eller

händelsen som uppstår, säger Johan Ahlström.

FÖR ATT LYCKAS med ett effektivt krisberedskapsarbete är det viktigt att inkludera de samhällsviktiga verksamheterna, både kommunala och privata, som är verksamma inom kommunens geografiska område, enligt Johan Ahlström. Därför har kommunen bland annat skapat ett säkerhetsnätverk där dessa aktörer ingår. Nätverket syftar till att skapa goda relationer mellan verksamheterna, gemensamt ta del av relevanta föreläsningar samt byta erfarenheter och information med varandra.

– Vi försöker att bygga goda relationer och hjälpa varandra på det lokala planet. Det går ju att skriva hur mycket som helst i policyer men till syvende och sist så handlar det egentligen om individen är villig eller ej att samverka med andra och ta initiativ, vilket jag tycker att aktörerna i Västerås är, säger Johan Ahlström.

EN AV DE AKTÖRER som ingår i kommunens säkerhetsnätverk är det kommunala stadsnätet Fibra som bedriver

verksamhet i Västerås, Hallstahammar och Strängnäs. Johan Ahlström menar att stadsnätet är en viktig del i det lokala krisberedskapsarbetet just på grund av att de är verksamma på det lokala planet samt att de har viktig kompetens inom telekommunikation och goda kontakter med övriga telekomaktörer.

GENOM ÅREN HAR kommunen haft stor nytta av deras nära samarbete med Fibra. När skogsbranden bröt ut i Västmanland under 2014 påverkades bland annat internettäckningen, vilket resulterade i att kommunen kontakta Fibra som kom med en lösning som gjorde att kommunen fick tillgång till en bättre uppkoppling.

– Vi befinner ju oss långt ifrån de större operatörerna och de har varken tid eller möjlighet att prata med oss kommuner. Däremot har Fibra som är en lokal verksamhet goda möjligheter att hjälpa oss med lösningar i krisen. Så det tycker jag är en styrka, att ha en expert i rummet. Det är lättare att kunna fråga någon i familjen i stället för att kommunen själv ska gräva efter svaren, säger Johan Ahlström. ■

Sveriges stadsnät är i gång med att stärka sin beredskapsförmåga

Det säkerhetspolitiska läget har lagt fokus på Sveriges beredskap. Därför har Stadsnätsföreningen fått i uppdrag av Post- och telestyrelsen, PTS, att etablera, stödja och utveckla en ökad beredskapsförmåga hos stadsnäten. Beredskapen ska öka branschens gemensamma förmåga att upprätthålla och tillhandahålla samhällsbärande telekommunikation vid kris, höjd beredskap och ytterst krig.

En tillgänglig och robust digital infrastruktur är en förutsättning för att samhället ska fungera. Den samhällsviktiga funktionen som Sveriges stadsnät utgör ställs på sin spets i kristider och det är branschens gemensamma ansvar att hålla de samhällsbärande näten i gång.

SAMTLIGA STADSNÄT I Sverige kommer att ges möjlighet att ansöka om att vara en del av beredskapsuppdraget som Stadsnätsföreningen driver på uppdrag av PTS. Det regionala stadsnätet IT Norrbotten, som ägs av Norrbottens 14 kommuner och regionen, är ett av de stadsnät som varit involverade sedan uppdragets början. För Tomas Sundström, vd för IT Norrbotten, var det en självklarhet att de skulle vara en del av uppdraget då de som regionalt stadsnät har ett ansvar för den samhällskritiska infrastrukturen som man förvaltar och driftar.

– Stadsnäten äger sammantaget mer fiber än övriga marknaden och därför är det viktigt att vi inte bara är med utan att vi också är ledande i beredskapsarbetet, säger han.

SAMTIDIGT PEKAR TOMAS Sundström på att uppdraget kommer med vissa utmaningar. På grund av att elektroniska kommunikationer är ett relativt nytt område, i jämförelse med sektorer som exempelvis energi och livsmedel, har telekomsektorn i många fall blivit en del av andra sektorer beredskapsarbete. Där menar han att det är avgörande att kommunerna och stadsnäten har en nära dialog för att säkerställa att frågor kopplade till den digitala infrastrukturen finns med som en del i hela kommunens beredskapshöjande arbete.

– Som ägare av samhällskritisk infrastruktur är det viktigt att man har förståelse

Tomas Sundström, vd för IT Norrbotten.

för vad det är man förvaltar. Och här blir dialogen med våra ägare viktig för vår del som regionalt stadsnät. Vi har bland annat pratat med våra ägare om betydelsen av den digitala infrastrukturen som vi har byggt upp och tryckt på att vi är ett viktigt kuggjul i det nationella beredskapsarbetet, vilket jag tycker att de har en god förståelse kring, säger han.

TROTS UTMANINGARNA MENAR Tomas Sundström att man som stadsnät har unika förutsättningar att snabbt kunna avhjälpa fel och hantera kriser på det lokala planet på grund av sin lokala närvaro och känedom samt kompetens i att upprätthålla den digitala infrastrukturen. Stadsnätnets

”Stadsnäten äger sammantaget mer fiber än övriga marknaden och därför är det viktigt att vi inte bara är med utan att vi också är ledande i beredskapsarbetet.”

offentliga ägande är också en styrka i beredskapsarbetet, enligt Tomas Sundström, då deras primära fokus är att skapa och upprätthålla samhällsnytta.

– Gällande säkerhetsfrågor spelar den kommunala rådigheten en stor roll. Även fast telekomsektorn är avreglerad sedan många år och många privata aktörer agerar på marknaden så måste det offentliga, i det här fallet stadsnäten, stå som garant för att den samhällskritiska infrastrukturen ska fungera i alla lägen, säger han. ■

LOTTA KARLSSON
Svenska Stadsnätsföreningen

Säkra och trygga nät

– ALLT VIKTIGARE FRÅGA FÖR NÄRINGSLIVET

Frågan om en trygg och säker digital infrastruktur har blivit allt viktigare under senare år. Längre låg fokus i debatten på samhällskritiska tjänsters behov av fungerande uppkoppling, som exempelvis delar av elnäten eller sjukhusbyggnader. I dag efterfrågar allt fler aktörer säkra och trygga nät och inom de gröna näringarna kan en störning i den digitala infrastrukturen leda till både ekonomisk skada och sjuka djur.

LOUISE THORSELIUS | Svenska Stadsnättsföreningen

Jord- och väderstation kring ett fält på Vågerstad gård.

FOTO: AGTECH 2030

FOTO: LELY

– En robust digital infrastruktur med hög tillgänglighet är en förutsättning för många digitala lösningar inom de gröna näringarna och konsekvenserna av avbrott i tekniken kan bli förödande. Maskin-till-maskinteknik används i hög utsträckning inom såväl jord- och skogsbruket som trädgårdsnäringen. För bönder som bedriver djurhållning kan avbrott innebära stora risker för djurvälståndet, säger Agnes Smedberg, näringspolitisk rådgivare på Lantbrukarnas Riksförbund.

DET KAN EXEMPELVIS handla om olika tekniska lösningar som på tidigt stadium identifierar djur som riskerar att bli sjuka. – Såväl mjölkrobotar, värmekameror och ventilationssystem är i dag uppkopplade. Denna teknik är integrerad med driftledningssystem och kan generera larmlistor på djur i riskzon och användas förebyggande för att förhindra inflammation och annan ohälsa. Skulle sådan teknik sluta fungera i ett djurstall skulle konsekvenserna för djurens hälsa och, beroende på längden på avbrott, till och med liv kunna bli förödande, säger Agnes Smedberg.

PER FRANKELIUS ÄR innovationsledare i Agtech 2030 och forskare på Linköpings universitet med inriktning på bland annat innovativa processer inom lantbruket. Han beskriver hur han ser en teknisk revolution runt om världen där jordbrukssektorn i allt större utsträckning nyttjar exempelvis självkörande fordon eller drönare som bedömer behovet av vattning eller gödsling på åkrar. För att det svenska jordbruket ska kunna fortsätta vara konkurrenskraftiga behövs en tillräckligt bra uppkoppling både på åkern och i hagarna.

– Ett modernt jordbruk kan bedriva sin verksamhet med en radie på över fem mil från gårdscentrat. Då behövs såväl fast uppkoppling till gården men också mobil uppkoppling på de platser där verksamheten bedrivs, säger Per Frankelius.

PRECIS SOM FÖR näringslivsaktörer i städerna blir frågan om säkra och trygga nät allt viktigare. Enligt Per Frankelius kanske frågan till och med har ännu större betydelse för näringsidkare på landsbygden än i städerna.

– När stora summor och djurs hälsa vilar på fungerande kommunikation kan vi inte bara förlita oss på en kommunikationslösning utan det måste finnas backup. Just därför är det så viktigt att vi får en robust bredbandsutbyggnad också på landsbygden, säger han.

MEN TROTS ATT de gröna näringarna även i Sverige har påbörjat sin digitaliseringsomställning är fortfarande frågan om tillgång till uppkoppling en utmaning. I dag har över 98 procent av alla företag i tätbebyggda områden möjlighet att ansluta sig till ett fiberbrettband enligt statistik från Post- och telestyrelsen. På landsbygden saknar fortfarande var femte företag samma möjlighet.

– För oss på Lantbrukarnas Riksförbund är frågan om en fortsatt fiberutbyggnad och fortsatt förbättrad mobiltäckning prioriterad. Vi vill att Sverige anammar EU:s mål om gigabitanslutningar och 5G till alla hushåll och företag för att säkra att de gröna näringarna kan fortsätta utveckla sina verksamheter med hjälp av digital teknik, säger Agnes Smedberg. ■

Agnes Smedberg, näringspolitisk rådgivare på Lantbrukarnas Riksförbund.

Per Frankelius, innovationsledare i Agtech 2030 och forskare på Linköpings universitet.

